

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 428/2022-20

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovvej a sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej spoločnosťou Ondrejka & Partners, s. r. o., advokátska kancelária, J. Kozáčka 5, Zvolen, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Vlastimil Ondrejka, proti uzneseniu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, Prezídia Policajného zboru, národnej kriminálnej agentúry, odboru Stred, Banská Bystrica ČVS: PPZ-123/NKA-ST3-2020 z 28. mája 2021, proti postupu Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky vo veci sp. zn. VII/3 Gv 95/20/1000-31 a jeho uzneseniu z 21. decembra 2021, ako aj proti postupu Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky vo veci sp. zn. IV/3 Pz 18/22/1000-8 a jej upovedomeniu zo 16. mája 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou z 21. júla 2022 doručenou ústavnému súdu 25. júla 2022 domáha vyslovenia porušenia čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 46 ods. 1 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 36 ods. 1 a čl. 40 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), čl. 6 ods. 1 a 3 písm. a), b) a c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), ako aj čl. 47 a čl. 48 ods. 2 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) uznesením Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, Prezídia Policajného zboru, národnej kriminálnej agentúry, odboru Stred, Banská Bystrica (ďalej len „vyšetrovateľ“) ČVS: PPZ-123/NKA-ST3-2020 z 28. mája 2021, postupom Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „špeciálny prokurátor“) vo veci sp. zn. VII/3 Gv 95/20/1000-31 a jeho uznesením z 21. decembra 2021, ako aj postupom Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) vo veci sp. zn. IV/3 Pz 18/22/1000-8 a jej upovedomeniu zo 16. mája 2022. Požaduje ďalej, aby boli uznesenia vyšetrovateľa a špeciálneho prokurátora, ako aj upovedomenie generálneho prokurátora zrušené a vec bola vrátená vyšetrovateľovi na ďalšie konanie. Napokon sa domáha náhrady trov konania

493,10 eur na účet právneho zástupcu do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, a to od vyšetrovateľa, špeciálneho prokurátora a generálneho prokurátora.

2. Z ústavnej sťažnosti a pripojených listinných dôkazov vyplýva nasledovný skutkový stav veci:
3. Uznesením vyšetrovateľa z 28. mája 2021 bolo sťažovateľke vznesené obvinenie pre zločin machinácií pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe spáchaný v spolupáchateľstve podľa § 20 a § 266 ods. 1 a 2 písm. c) a d) a ods. 3 písm. a) Trestného zákona.
4. Proti uzneseniu vyšetrovateľa o vznesení obvinenia sťažovateľka podala 16. júna 2021 sťažnosť odôvodnenú jej obhajcom podaním z 2. júla 2021.
5. Uznesením špeciálneho prokurátora z 21. decembra 2021 doručeným obhajcovi sťažovateľky 30. decembra 2021 bola sťažnosť podaná sťažovateľkou zamietnutá podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku ako nedôvodná.
6. Prípisom z 20. januára 2022 na základe pokynu špeciálneho prokurátora vyšetrovateľ upozornil sťažovateľku na zmenu právnej kvalifikácie a zároveň aj upravil skutok vo výrokovej časti uznesenia o vznesení obvinenia.
7. Podľa sťažovateľky uznesením špeciálneho prokurátora o zamietnutí sťažnosti, ako aj postupom, ktorý mu predchádzal (vrátane uznesenia o vznesení obvinenia), bol porušený zákon v jej neprospech (resp. s poukazom na zásadu „beneficium cohaesionis“ aj v neprospech spoluobvinených), sťažovateľka prostredníctvom obhajcu podala generálnemu prokurátorovi v zmysle § 363 a nasl. Trestného poriadku návrh na zrušenie právoplatných uznesení o vznesení obvinenia a o zamietnutí sťažnosti proti vzneseniu obvinenia.
8. Generálny prokurátor v zastúpení jeho prvým námestníkom upovedomením zo 16. mája 2022 doručeným obhajcovi sťažovateľky 23. mája 2022 oznámil, že nezistil žiadne tvrdené, ale ani iné relevantné skutočnosti odôvodňujúce zrušenie namietaných uznesení, a návrhu sťažovateľky preto nevyhovel.

II.

Argumentácia sťažovateľky

9. Z uznesenia vyšetrovateľa o vznesení obvinenia nevyplýva, na základe akých dôkazov a konkrétnych skutočností došlo k vzneseniu obvinenia. Konanie popísané v skutkovej vete uznesenia nenapĺňa znaky trestného činu kladeného sťažovateľke za vinu, pričom došlo aj k účelovému nadhodnoteniu škody (resp. prospechu). Skutok je nesprávne právne kvalifikovaný a tiež účelovo „nadkvalifikovaný“.
10. Špeciálny prokurátor síce uznal nesprávne vymedzenie skutku vyšetrovateľom, jeho nesprávnu právnu kvalifikáciu, nesprávny spôsob určenia výšky škody, nesprávne stanovenie formy trestnej súčinnosti, ako aj skutočnosť, že uznesenie vyšetrovateľa bolo odôvodnené stroho a bez hodnotenia dôkazov, avšak napriek tomu toto uznesenie nezrušil, ale (podľa vlastného tvrdenia) pochybenia vyšetrovateľa odstránil v rámci rozhodovania o sťažnosti. Tým obral sťažovateľku o možnosť podať voči záverom špeciálneho prokurátora riadny opravný prostriedok.
11. Generálny prokurátor v rozpore so skutočnosťou tvrdil, že uznesenie o vznesení obvinenia bolo podrobne odôvodnené (čo vyvrátil už špeciálny prokurátor). Nesprávna je aj jeho úvaha, podľa

ktorej nemožno prvostupňové a druhostupňové rozhodnutie posudzovať izolovane, keďže obe tvoria jeden celok a navzájom sa dopĺňajú. Generálny prokurátor pritom poukazuje na rozhodnutia súdov, a nie orgánov činných v trestnom konaní. Prokurátor v prípravnom konaní nie je stranou trestného konania, ale vykonáva dozor nad dodržiavaním zákonnosti v prípravnom konaní.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

12. Ústavný súd ústavnú sťažnosť predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zisťoval, či ústavná sťažnosť obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde), osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na ich odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

13. Ústavný súd zistil, že ústavnú sťažnosť treba odmietnuť z časti pre nedostatok právomoci ústavného súdu [§ 132 ods.1 v spojitosti s § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde] a z časti pre jej neprípustnosť [§ 132 ods.2 v spojitosti s § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde].

14. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy právomoc ústavného súdu poskytovať ochranu základným právam a slobodám je daná iba subsidiárne, teda iba vtedy, keď o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy.

15. Podľa § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde ak o ochrane základných práv a slobôd sťažovateľa vo veci, ktorej sa ústavná sťažnosť týka, je príslušný rozhodovať iný súd, ústavný súd uznesením ústavnú sťažnosť odmietne pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie. Ústavná sťažnosť je neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákona ochranu jeho základných práv a slobôd.

III.1. K napadnutému uzneseniu vyšetrovateľa o vznesení obvinenia:

16. Proti uzneseniu vyšetrovateľa o vznesení obvinenia bola prípustná sťažnosť ako riadny opravný prostriedok (ktorý využila), a preto právomoc poskytnúť ochranu označeným právam sťažovateľky mal špeciálny prokurátor v rámci opravného (sťažnostného) konania. Tým je vylúčená právomoc ústavného súdu.

III.2. K napadnutému postupu a uzneseniu špeciálneho prokurátora:

17. Proti postupu a uzneseniu špeciálneho prokurátora o zamietnutí sťažnosti podanej sťažovateľkou proti uzneseniu vyšetrovateľa o vznesení obvinenia bol prípustný návrh na postup podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku ako mimoriadny opravný prostriedok (ktorý sťažovateľka využila), v dôsledku čoho právomoc preskúmať správnosť vznesenia obvinenia mal generálny prokurátor. Aj v tomto smere je preto vylúčená právomoc ústavného súdu.

III.3. K napadnutému postupu a upovedomeniu generálneho prokurátora:

18. V súvislosti s postupom a upovedomením generálneho prokurátora ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa ktorého môže ústavný súd konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a vecne sa zaoberať jeho ústavnou sťažnosťou, ak sa

sťažovateľ nemôže domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje. Zmysel a účel uvedeného princípu subsidiarity spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré v trestnom konaní sú povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým právnickým osobám alebo fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity ochrany ústavnosti ústavným súdom podľa zásad uvedených v ustanovení § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde (obdobne pozri sp. zn. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, II. ÚS 137/2019).

19. Trestné konanie je od svojho začiatku až po jeho koniec proces, v ktorom sa v rámci vykonávania jednotlivých úkonov a realizácie garancií pre ochranu práv a slobôd môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní a súdov naprávať, resp. korigovať aj jednotlivé pochybenia. Spravidla až po jeho skončení možno na ústavnom súde namietať pochybenia znamenajúce porušenie práv a slobôd označených v čl. 127 ods. 1 ústavy, ak tieto pochybenia neboli odstránené v priebehu samotného trestného konania (III. ÚS 3/02, III. ÚS 18/04, III. ÚS 75/05, IV. ÚS 76/05, IV. ÚS 197/08, I. ÚS 314/09). Pokiaľ by ústavný súd na túto skutočnosť neprihliadal, poprel by účel a zmysel opravných prostriedkov v trestnom konaní, ktorým je okrem iného aj náprava pochybení vo veci konajúcich orgánov verejnej moci (orgánov činných v trestnom konaní a súdov).

20. Vznesenie obvinenia je dôležitým procesným úkonom, pretože týmto úkonom sa proti určitej osobe začína trestné stíhanie za konkrétny skutok, ktorý je trestným činom, a súčasne sa určuje aj jej procesné postavenie v trestnom konaní ako obvineného. Nie je však potrebné, aby trestná činnosť bola spoľahlivo preukázaná, ako to je v prípade obžaloby. Otázka dôvodnosti vznesenia obvinenia je predmetom celého trestného konania a ústavnému súdu v tejto súvislosti prináleží zaoberať sa otázkou ochrany základných práv a slobôd zásadne až po jeho skončení (s výnimkou niektorých špecifických situácií, najmä pokiaľ ide o zásah do osobnej slobody sťažovateľa väzbou), teda po vyčerpaní všetkých procesných prostriedkov, ktoré obvinenému, resp. obžalovanému Trestný poriadok poskytuje (IV. ÚS 212/2022).

21. Ústavný súd poukazuje v prvom rade na § 241 ods. 1 písm. f) Trestného poriadku, podľa ktorého v rámci preskúmania podanej obžaloby samosudca obžalobu odmietne a vráti vec prokurátorovi, ak zistí závažné procesné chyby, najmä porušenie práva na obhajobu. Ďalej poukazuje na § 306 a nasledujúce Trestného poriadku, podľa ktorých je opravným prostriedkom proti rozsudku súdu prvého stupňa odvolanie, pričom obžalovaný ako osoba oprávnená podať odvolanie proti výroku rozsudku, ktorý sa ho priamo dotýka, môže toto odvolanie podať pre nesprávnosť výroku, ako aj pre porušenie ustanovení o konaní, ktoré predchádzalo rozsudku, ak toto porušenie mohlo spôsobiť, že výrok je nesprávny alebo že chýba. V nadväznosti na to odkazuje v konkrétnosti na § 321 ods. 1 Trestného poriadku, podľa ktorých odvolací súd zruší napadnutý rozsudok (okrem iných prípadov) pre podstatné chyby konania, ktoré napadnutým výrokom rozsudku predchádzali, najmä preto, že boli porušené ustanovenia, ktorými sa má

zabezpečiť objasnenie veci alebo právo obhajoby. Ústavný súd ďalej poukazuje na § 368 ods. 1 Trestného poriadku, podľa ktorého možno podať dovolanie proti právoplatnému rozhodnutiu súdu, ktorým bol porušený zákon alebo boli porušené ustanovenia o konaní, ktoré mu predchádzalo, ak je toto porušenie dôvodom dovolania podľa § 371 Trestného poriadku. V nadväznosti na to odkazuje na § 368 ods. 2 písm. h) Trestného poriadku, v zmysle ktorého sa rozhodnutím podľa odseku 1 § 368 Trestného poriadku rozumie (okrem iných) aj rozhodnutie, ktorým bol zamietnutý riadny opravný prostriedok podaný proti rozhodnutiu podľa písmen a) [rozsudok a trestný rozkaz] až g), alebo rozhodnutie, ktorým odvolací súd na základe riadneho opravného prostriedku vo veci sám rozhodol. Napokon v tomto kontexte poukazuje ústavný súd aj na § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, podľa ktorého možno dovolanie podať, ak zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu, a § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku, podľa ktorého možno dovolanie podať, ak je rozhodnutie založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom.

22. Trestná vec sťažovateľky sa v čase podania ústavnej sťažnosti ústavnému súdu nachádza v tzv. prípravnom konaní, v ktorom sa bráni proti obvineniu vznesenému proti nej spôsobom dostupným v jednotlivých fázach konania, pričom o dôvodnosti, a teda aj zákonnosti a ústavnosti jej trestného stíhania, meritórne zatiaľ všeobecný súd nerozhodoval. Z jednotlivých ustanovení Trestného poriadku citovaných v predchádzajúcom bode odôvodnenia tohto rozhodnutia pritom vyplýva, že skutočnosti namietané sťažovateľkou, a to tvrdenia o zásadných procesných pochybeniach orgánov činných v trestnom konaní, v dôsledku ktorých malo dôjsť k porušeniu označených práv sťažovateľky, potenciálne zakladajú (nie bez ďalšieho preukazujú, pozn.) dôvod na odmietnutie obžaloby, podanie odvolania, prípadne dovolania v ďalšej etape trestného konania. Platná právna úprava trestného konania teda umožňuje sťažovateľke v ďalšom štádiu trestného konania (po eventuálnom podaní obžaloby) právne účinným spôsobom namietat porušenie základných práv a slobôd vrátane ňou označených práv, a to pri preskúmaní obžaloby, následne prostredníctvom riadneho a mimoriadneho opravného prostriedku – odvolania a dovolania, na základe podania ktorých je konajúci súd, odvolací súd, prípadne dovolací súd oprávnený a povinný preskúmať opodstatnenosť jej tvrdenia o nezákonnosti procesu prípravného konania realizovaného orgánmi činnými v trestnom konaní (m. m. III. ÚS 173/2020, IV. ÚS 532/2020, III. ÚS 156/2021, II. ÚS 585/2021, II. ÚS 17/2022, II. ÚS 48/2022, IV. ÚS 80/2022, II. ÚS 192/2022, IV. ÚS 212/2022).

23. Inak povedané, sťažovateľka sa bráni proti vznesenému obvineniu v prebiehajúcom proti nej vedenom trestnom konaní a čiastkovým prvkom takého obranného postupu bola sťažnosť proti uzneseniu o vznesení obvinenia, resp. návrh na postup podľa § 363 a nasl. Trestného poriadku. V prípade, ak by sa prípravné konanie vedené proti sťažovateľke ukončilo podaním obžaloby, súd má možnosť eliminovať už v úvode ním vedeného konania procesné nedostatky prípravného konania brániace ďalšiemu postupu v konaní proti obvinenej, najmä z hľadiska porušenia práv obhajoby, a v takom prípade obžalobu odmietne a vráti vec prokurátorovi. Ak o také chyby nejde, konanie pokračuje aj s prípadným využitím riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov (sťažovateľkou ako stranou), keď je možné zákonom ustanoveným spôsobom napádať aj chyby postupu (trestného stíhania) predchádzajúceho meritórnemu rozhodnutiu. Právomoc v prípravnom konaní prokurátora a v súdnom konaní súdov jednotlivých stupňov predchádza právomoci ústavného súdu. Taká právomoc predchádza právomoci ústavného súdu s výnimkami odňatia osobnej slobody väzbou, prípadne generálneho majetkovo-invazívneho opatrenia (zaistenie majetku

obvineného), resp. prieskumu porušenia základných práv rozhodnutiami a opatreniami v trestnom konaní proti osobám, ktoré nie sú v tomto konaní obvinenými. Ak by ústavný súd preskúmaval už samotné vznesenie obvinenia, princíp subsidiarity by bol hrubo porušený a právomoc ústavného súdu by bola prekročená. Ústavný súd totiž v trestnom konaní nenahrádza procesné postavenie prokurátora, sudcu pre prípravné konanie ani všeobecného súdu v trestnoprocesnej inštančnej postupnosti rozhodovania súdov (m. m. IV. ÚS 80/2022, IV. ÚS 212/2022).

24. Vzhľadom na uvedené skutočnosti dospel ústavný súd k záveru, že nie je daný dôvod, aby vstúpoval v danej fáze do prebiehajúceho trestného konania vo veci sťažovateľky a neprípustne si tak predčasne uzurpoval právomoc všeobecných súdov. Ústavný súd pripomína, že nevyužitie už uvedených možností ochrany práv sťažovateľa nemožno nahradzovať ústavnou sťažnosťou podanou ústavnému súdu, ktorý môže konať len vtedy, ak fyzická osoba alebo právnická osoba nemá inú možnosť účinnej ochrany svojich práv (čl. 127 ods. 1 ústavy).

25. Napokon treba zdôrazniť, že pokiaľ by napokon nebola na sťažovateľku podaná obžaloba (jej trestné stíhanie by bolo napríklad zastavené), námietky uplatnené v ústavnej sťažnosti by stratili praktický význam.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. septembra 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu